

Laying down
a path in common

Wspólnie wydeptując ścieżkę

Wprowadzenie

Karolina Karmaza

Tom Froese jest jednym z tych nowoczesnych filozofów, którzy widzą ogromny potencjał w interdyscyplinarnych podejściach do umysłu, życia, a także do *bycia* w ogóle. Jego akademicka i filozoficzna działalność są przykładem naturalistycznej fenomenologii przy silnym związku z naukami kognitywnymi. Docenia on istotność osobistych doświadczeń przeżywającego umysłu dla zrozumienia autopoietycznej organizacji żywych istot, dostrzegając korzyści z naświetlenia społecznego kontekstu owych doświadczeń.

Zanim jednak zaabsorbował go kontekst fenomenologiczny, naturalistyczny (neurobiologiczny) i społeczny, Froese zgłębiał klasyczne metody badawcze Sztucznej Inteligencji oraz komputacjonizmu¹. Jego szczególną uwagę wzbudzał problem pochodzenia komunikacji wśród zwierząt, badany przez niego syntetycznie poprzez łączenie ewolucyjnych algorytmów, sztucznych sieci neuronalnych oraz modeli systemów wieloagentowych. Jednak jego poszukiwanie odpowiedniego kontekstu teoretycznego dla złożoności życia i umysłu nakierowało go ku nowemu, „enaktywnemu” podejściu w naukach poznawczych. W ramach swojego doktoratu wykorzystał on fenomenologię, jako dopełnienie podejścia opartego na systemach dynamicznych, aby wypuklić to, jak faktyczna oraz potencjalna obecność innych ludzi może wpłynąć na nasze podstawowe doświadczane relacje ze światem, włączając w to percepcję (Froese i Di Paolo 2009). Mottem tej pracy byłoby stwierdzenie: „w interakcjach społecznych radykalnie zmieniamy siebie samych, innych oraz świat.”²

¹ Tom Froese napisał pracę dyplomową z dziedziny informatyki: *Investigation into the Evolution of Communication in a Multi-Agent System* (2003) na wydziale Cybernetics and Computer Science Uniwersytetu w Reading (UK). Swoje zainteresowania uczącymi się maszynami rozwinął w pracy magisterskiej: *Classification of ECG signals using Discrete Wavelet Transforms* (2004).

² W swojej pracy doktorskiej: *Sociality and the Life-Mind Continuity Thesis: A Study in Evolutionary Robotics* (2009) (Wydział Informatyki Uniwersytetu w Sussex, UK) Tom Froese pisze o funkcjach poznawczych umysłu oraz jego społecznymi aspektach, w kontekście ewolucyjnej robotyki i fenomenologii.

Zwrócenie się Toma Froese'go ku filozoficznej tradycji badań fenomenologicznych zbiegło się z odzyskiem zainteresowania myślą Davida Hume'a. W swoim artykule: *Hume i enaktywne podejście do umysłu* (2009) Tom Froese pokazuje dużą zgodność prac Hume'a – w szczególności: głównych idei jego „nauki o człowieku” – z nowoczesnymi badaniami w obrębie nauk kognitywnych. Mimo że nadal dyskusyjne jest, czy Hume'owska nauka o człowieku, którą autor ten wyobrażał sobie jako naukę naturalną opartą na eksperymencie i obserwacji, jest wiarygodna i spójna z resztą jego filozoficznych dociekań – zwłaszcza tych pochodzących z jego *Teorii Idei* – Tom Froese uznaje Davida Hume'a za praojca nauk kognitywnych.

Bieżąca działalność autora *Hume i enaktywne podejście...* w zakresie rozwijania nowego podejścia w naukach kognitywnych jest nadal mocno zorientowana na nasze poznawcze zdolności w zakresie interakcji społecznych.³ Froese jest przekonany, że problemy te stanowią fundamentalne przypadki badawcze, na których powinny skupiać się nauki kognitywne. W swoim artykule: *Tchnienie nowego życia w nauki kognitywne* (2011) przedstawia własne sugestie odnośnie tego, jak przezwyciężyć problem umysł-ciało (tak zwany *body-mind problem*), pokazuje, w jaki sposób połączyć lukę poznawczą (*cognitive gap*) w teorii i praktyce, a także prezentuje możliwość rozwiązania problemu umysłu innych (*others minds problem*).

Biorąc pod uwagę powyższą charakterystykę autora oraz jego teksty, Tom Froese jawi się jako interesujący nowoczesny filozof. Nie tylko łączy on niektóre z tradycyjnych, fenomenologicznych pomysłów z ostatnimi odkryciami z zakresu nauk kognitywnych, ale jednocześnie przedstawia swoje własne filozoficzne pomysły i modele agentowe nastawione na rozwiązanie pewnych najbardziej dyskutowanych problemów teoretycznych w filozofii i kognitywistyce. Jego filozoficzne dociekania nakierowane na lepsze zrozumienie procesów poznawczych, interakcji społecznych, nadawanie sensu naszym doświadczeniom oraz ich zastosowanie w naszych przeżywających, ucieleśnionych oraz społecznie zakorzenionych umysłach rzeczywiście można postrzegać jako „tchnięcie nowego życia w kognitywistykę”.

* * *

Artykuł: *Hume i enaktywne podejście do umysłu* (2008) stanowi atrakcyjną propozycję ujęcia filozoficznych idei, jakie Dawid Hume zawarł w swojej „nauce o człowieku”. Tom Froese wskazuje na wyraźne analogie między myślą autora „Traktatu o naturze ludzkiej” a współczesnymi podejściami do wiedzy oraz prób zrozumienia natury człowieka w obrębie nauk poznawczych. Tekst stopniowo odnosi się do różnych stanowisk, zaistniałych w kognitywistyce, z ostatecznym podkreśleniem roli ucieleśnione-

³ Froese kontynuuje swoją działalność jako asystent w Laboratorium Neurodynamiki i Świadomości doktora Setha (Centre for Consciousness Science, Uniwersytet w Sussex, UK, luty–listopad 2010) oraz asystent JSPS w Laboratorium profesora Ikegami (Department of General Systems Studies, Uniwersytet w Tokyo, Japonia, listopad 2010 – listopad 2012).

go, dynamicznego, usytuowanego i w końcu enaktywnego podejścia do umysłu, jak i samego *bycia*. Całość uzupełniona jest o częste cytaty i odwołania do prac Hume'a, jak również do współczesnej wiedzy i badań z zakresu nauk poznawczych.

Artykuł otwiera wprowadzenie do „nauki o człowieku” według Hume'a oraz jej recepcji w nowożytnej filozofii XVII wieku. Tom Froese porównuje Kartezjańską tradycję filozofii umysłu oraz jej substancjalny dualizm z praktycznymi zastosowaniami wspomnianej Humowskiej nauki, pokazując możliwość przezwyciężenia luki w wyjaśnianiu pomiędzy *res cogitans* a *res extensa*.

W kolejnych częściach artykułu autor konfrontuje Humowską filozofię umysłu z komputacjonizmem, ucieleśnionym dynamizmem oraz enaktywizmem, ujawniając inspirujące zbieżności dorobku autora „Traktatu...” ze wspomnianymi podejściami, co ostatecznie prowadzi ku perspektywie systematycznego ujęcia umysłu, które zapewniłoby spójne i wiarygodne wyjaśnienie procesów poznawczych oraz samej natury ludzkiej.

W ostatniej części: *Przyszłość nauk kognitywnych* Tom Froese spekuluje na temat miejsca enaktywnego podejścia w naukach kognitywnych. Pisze: *Podsumowując za Thompsonem (2007: 411), możemy powiedzieć, że podejście enaktywistyczne zapoczątkowuje poparcie dla ogólnego twierdzenia, że „podmiot, który 'wie i czuje', nie jest mózgiem w głowie, ani nawet mózgiem plus ciało, ale osobą usytuowaną kulturowo i społecznie, wręcz wrosłą w kulturę [enculturated] istotą ludzką”. Hume nie mógłby się bardziej z tym zgodzić. Wyzwaniem dla enaktywnych nauk poznawczych jest sprośanie tej rewolucyjnej ambicji (Froese 2009: 36).*

Bibliografia:

Froese, T. 2011. Tchnąć nowe życie w kognitywistykę. *Avant. Pismo Awangardy Filozoficzno-Naukowej*, vol. II, 1/2011.

Froese, T. 2009. Hume and the enactive approach to mind. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 8(1): 95-133.

Strona internetowa: <http://froese.wordpress.com/>